

Коношко А. В.

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент
кафедри психології та педагогіки,
кандидат педагогічних наук,
доцент*

Маркіна Л. Л.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Професійне спілкування – це комунікативна взаємодія юриста з колегами, клієнтами, населенням, спрямоване на встановлення сприятливого психологічного клімату, психологічну оптимізацію діяльності і стосунків.

Враховуючи особливу значущість спілкування у процесі вирішення юристом різноманітних завдань професійної діяльності, актуальним і важливим видається дослідження проблеми розвитку комунікативного потенціалу особистості майбутнього юриста.

Професійна діяльність юриста за своєю природою, характером і результатами безпосередньо пов'язана з комунікацією. Комунікативний потенціал особистості юриста є надзвичайно важливим для професійного спілкування, оскільки виступає системою властивостей, що забезпечує успішність спілкування.

Питанням розробки проблеми комунікації особистості в різних аспектах науковці приділяють значну увагу. Філософсько-методологічні та психолого-педагогічні основи комунікації розглянуто в працях О. Добрович, І. Зязуна, М. Кагана, Б. Паригіна, В. Рижова, С. Рубінштейна та ін. Проте і сьогодні проблема комунікативного потенціалу особистості юриста потребує подальшого детального дослідження.

Існує широкий спектр поглядів щодо розуміння феномену комунікації та багато його визначень. На основі аналізу різноманітних інтерпретацій Л. Ніколаєнко виділяє основні підходи - інформаційний та діяльнісний. Інформаційний підхід передбачає розгляд комунікації як процесу передачі та прийому будь-якої інформації під час якого суб'єкт впливає на іншу людину як на об'єкт власної активності. Специфіка діяльнісного підходу полягає в розгляді комунікації як особливого виду діяльності, під час якого налагоджуються контакти між людьми, відбувається обмін думками, почуттями, діями, вчинками, зразками поведінки [2, с. 117].

На нашу думку, особливий інтерес у межах обраної теми заслуговує діяльнісний підхід. Саме такий підхід дає змогу співвіднести комунікативну діяльність з іншими видами діяльності юриста та зрозуміти її специфіку і місце в системі професійного зростання.

Отже, комунікативний потенціал юриста можна визначити як наявність комунікативних якостей, здібностей, що характеризують особистість майбутнього правника з погляду її можливостей як учасника спільної з іншими людьми діяльності і визначають ефективність такої участі. Слід зазначити, що комунікативний потенціал юриста здатний змінюватися. Щоб реалізувати комунікативні здібності повною мірою, перевести внутрішні комунікаційні резерви із розряду потенційних в актуальні необхідні певні психолого-педагогічні умови.

Вважаємо, що визначальним є наявність у майбутнього юриста мотивації до підвищення рівня культури професійного спілкування. Мотивація – це сукупність стійких мотивів, спонукань, що визначають зміст, спрямованість і характер діяльності людини, її поведінку. Мотиви – це усвідомлені спонукальна причина дій та вчинків людини, зумовлених об'єктивними потребами» [4, с.78, 79].

Спираючись на дослідження С. Амеліної, можна виокремити три рівня сформованості мотиваційного компонента культури професійного спілкування: високий, середній, низький. Високий рівень характеризується чітко вираженим стійким інтересом до формування культури професійного спілкування і бажанням до постійного самовдосконалення; середній рівень характеризується нестійким інтересом до формування культури професійного спілкування, епізодичним бажанням до самовдосконалення; низький рівень характеризується відсутністю інтересу до формування культури професійного спілкування, недостатньо вираженим бажанням до самовдосконалення [1, с. 12].

Урахування цих рівнів сформованості мотиваційного компонента культури професійного спілкування дуже важливе для визначення та подальшого розвитку комунікативного потенціалу майбутнього юриста.

Значний вплив на характер спілкування здійснюють організаційно-комунікативні якості особистості, здатність застосовувати способи розуміння іншої людини: ідентифікацію, рефлексію, емпатію.

У психології спілкування ідентифікація розглядається як ототожнення, уподібнення себе іншій людині. Тобто в реальних ситуаціях взаємодії припущення про внутрішній стан людини будується на основі спроби поставити себе на її місце. Говорячи про ідентифікацію, ми маємо на увазі раціональне осмислення проблем іншої людини, спрямоване на взаєморозуміння, що дає змогу оптимізувати ділові і міжособистісні стосунки.

У розумінні іншої людини важливу роль відіграє рефлексія. Рефлексійна природа діяльності юриста визначається тим, що для цієї

професії характерна міжособистісна взаємодія. Юрист може координувати свої дії з діями клієнтів лише тією мірою, в яких він здатний їх розуміти. Водночас треба також з'ясувати, як та чи інша людина буде розуміти юриста. Тому принципове значення має визначення у майбутнього юриста рівня рефлексії та її удосконалення на основі формування та розвитку комунікативних умінь.

Юристу необхідно бути емоційно чутливою людиною, мати психологічну проникливість, здатність співпереживати, співчувати. Розвинена емпатія – це ключовий фактор успіху в професійній діяльності юриста. Кожен студент має емпатійні якості, але їхній розвиток залежить значною мірою від соціального оточення студентів та умов виховання майбутніх юристів у закладі вищої освіти.

Отже, щоб професійне спілкування було конструктивним, майбутньому юристу треба володіти способами розуміння іншої людини, встановлювати співвідношення мети, засобів, стилів і результатів комунікативної взаємодії, запобігати конфліктним ситуаціям завдяки правильній психологічній тактиці у спілкуванні з населенням, колегами.

Підводячи підсумок сказаному, можна зробити висновки:

- комунікативний потенціал особистості юриста є надзвичайно важливим для професійного спілкування, для вирішення різноманітних завдань професійної діяльності;

- щоб реалізувати комунікативні здібності повною мірою, перевести внутрішні комунікаційні резерви із розряду потенційних в актуальні необхідно підвищувати рівень сформованості мотиваційного компонента культури професійного спілкування, удосконалювати організаційно-комунікативні якості особистості майбутнього юриста, розвивати здатність застосовувати способи розуміння іншої людини: ідентифікацію, рефлексію, емпатію.

1. Амеліна С. М. Мотивація та самомотивація у процесі формування культури професійного спілкування/ С.М. Амеліна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2011. - Вип. 21(74). - С. 10-15.

2. Николаєнко Л.М. Сутність комунікативного потенціалу особистості як педагогічного феномену/ Л.М. Николаєнко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2011. - Вип. 21(74). - С. 114-121.

3. Психологія: Підручник / за ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.

4. Словник психолого-педагогічних термінів і понять. - Тернопіль: Астон, 2001. – 176 с.